

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
В Л А Д А
05 Број: 011-5014/2026
4. јун 2026. године
Београд

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
НАРОДНА СКУПШТИНА
БЕОГРАД

ПРИМЉЕНО: 04.06.2026

Орг. јед.	Број	Прилог	Вредност
03	011-5014/26		

НАРОДНОЈ СКУПШТИНИ

БЕОГРАД

Влада, на основу члана 123. тачка 4. Устава Републике Србије и члана 150. став 1. Пословника Народне скупштине („Службени гласник РС”, број 20/12 – пречишћен текст), подноси Народној скупштини Предлог закона о потврђивању Опционог протокола уз Конвенцију о правима детета о поступку за притужбе, с предлогом да се узме у претрес.

За представника Владе у Народној скупштини одређен је Демо Бериша, министар за људска и мањинска права и друштвени дијалог, а за поверенике Ливија Павићевић, државни секретар у Министарству за људска и мањинска права и друштвени дијалог и Снежана Тркуља, вршилац дужности помоћника министра за људска и мањинска права и друштвени дијалог.

ПРЕДСЕДНИК

проф. др Ђуро Мацут

4100226.004/10

ПРЕДЛОГ ЗАКОНА
О ПОТВРЂИВАЊУ
ОПЦИОНОГ ПРОТОКОЛА УЗ КОНВЕНЦИЈУ О ПРАВИМА ДЕТЕТА О ПОСТУПКУ ЗА
ПРИТУЖБЕ

Члан 1.

Потврђује се Опциони протокол уз Конвенцију о правима детета о поступку за притужбе, који је сачињен у Њујорку, 19. децембра 2011. године, на арапском, кинеском, енглеском, француском, руском и шпанском језику.

Члан 2.

Текст Опционог протокола уз Конвенцију о правима детета о поступку за притужбе у оригиналу на енглеском језику и преводу на српски језик гласи:

Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on a Communications procedure

The States parties to the present Protocol,

Considering that, in accordance with the principles proclaimed in the Charter of the United Nations, the recognition of the inherent dignity and the equal and inalienable rights of all members of the human family is the foundation of freedom, justice and peace in the world,

Noting that the States parties to the Convention on the Rights of the Child (hereinafter referred to as “the Convention”) recognize the rights set forth in it to each child within their jurisdiction without discrimination of any kind, irrespective of the child’s or his or her parent’s or legal guardian’s race, colour, sex, language, religion, political or other opinion, national, ethnic or social origin, property, disability, birth or other status,

Reaffirming the universality, indivisibility, interdependence and interrelatedness of all human rights and fundamental freedoms,

Reaffirming also the status of the child as a subject of rights and as a human being with dignity and with evolving capacities,

Recognizing that children’s special and dependent status may create real difficulties for them in pursuing remedies for violations of their rights,

Considering that the present Protocol will reinforce and complement national and regional mechanisms allowing children to submit complaints for violations of their rights,

Recognizing that the best interests of the child should be a primary consideration to be respected in pursuing remedies for violations of the rights of the child, and that such remedies should take into account the need for child-sensitive procedures at all levels,

Encouraging States parties to develop appropriate national mechanisms to enable a child whose rights have been violated to have access to effective remedies at the domestic level,

Recalling the important role that national human rights institutions and other relevant specialized institutions, mandated to promote and protect the rights of the child, can play in this regard,

Considering that, in order to reinforce and complement such national mechanisms and to further enhance the implementation of the Convention and, where applicable, the Optional Protocols thereto on the sale of children, child prostitution and child pornography and on the involvement of children in armed conflict, it would be appropriate to enable the Committee on the Rights of the Child (hereinafter referred to as “the Committee”) to carry out the functions provided for in the present Protocol,

Have agreed as follows:

Part I

GENERAL PROVISIONS

ARTICLE 1

COMPETENCE OF THE COMMITTEE ON THE RIGHTS OF THE CHILD

1. A State party to the present Protocol recognizes the competence of the Committee as provided for by the present Protocol.
2. The Committee shall not exercise its competence regarding a State party to the present Protocol on matters concerning violations of rights set forth in an instrument to which that State is not a party.
3. No communication shall be received by the Committee if it concerns a State that is not a party to the present Protocol.

ARTICLE 2

GENERAL PRINCIPLES GUIDING THE FUNCTIONS OF THE COMMITTEE

In fulfilling the functions conferred on it by the present Protocol, the Committee shall be guided by the principle of the best interests of the child. It shall also have regard for the rights and views of the child, the views of the child being given due weight in accordance with the age and maturity of the child.

ARTICLE 3
RULES OF PROCEDURE

1. The Committee shall adopt rules of procedure to be followed when exercising the functions conferred on it by the present Protocol. In doing so, it shall have regard, in particular, for article 2 of the present Protocol in order to guarantee child-sensitive procedures.
2. The Committee shall include in its rules of procedure safeguards to prevent the manipulation of the child by those acting on his or her behalf and may decline to examine any communication that it considers not to be in the child's best interests.

ARTICLE 4
PROTECTION MEASURES

1. A State party shall take all appropriate steps to ensure that individuals under its jurisdiction are not subjected to any human rights violation, ill-treatment or intimidation as a consequence of communications or cooperation with the Committee pursuant to the present Protocol.
2. The identity of any individual or group of individuals concerned shall not be revealed publicly without their express consent.

PART II
COMMUNICATIONS PROCEDURE

ARTICLE 5
INDIVIDUAL COMMUNICATIONS

1. Communications may be submitted by or on behalf of an individual or group of individuals, within the jurisdiction of a State party, claiming to be victims of a violation by that State party of any of the rights set forth in any of the following instruments to which that State is a party:
 - (a) The Convention;
 - (b) The Optional Protocol to the Convention on the sale of children, child prostitution and child pornography;
 - (c) The Optional Protocol to the Convention on the involvement of children in armed conflict.

2. Where a communication is submitted on behalf of an individual or group of individuals, this shall be with their consent unless the author can justify acting on their behalf without such consent.

ARTICLE 6 INTERIM MEASURES

1. At any time after the receipt of a communication and before a determination on the merits has been reached, the Committee may transmit to the State party concerned for its urgent consideration a request that the State party take such interim measures as may be necessary in exceptional circumstances to avoid possible irreparable damage to the victim or victims of the alleged violations.
2. Where the Committee exercises its discretion under paragraph 1 of the present article, this does not imply a determination on admissibility or on the merits of the communication.

ARTICLE 7 ADMISSIBILITY

The Committee shall consider a communication inadmissible when:

- (a) The communication is anonymous;
- (b) The communication is not in writing;
- (c) The communication constitutes an abuse of the right of submission of such communications or is incompatible with the provisions of the Convention and/or the Optional Protocols thereto;
- (d) The same matter has already been examined by the Committee or has been or is being examined under another procedure of international investigation or settlement;
- (e) All available domestic remedies have not been exhausted. This shall not be the rule where the application of the remedies is unreasonably prolonged or unlikely to bring effective relief;
- (f) The communication is manifestly ill-founded or not sufficiently substantiated;

(g) The facts that are the subject of the communication occurred prior to the entry into force of the present Protocol for the State party concerned, unless those facts continued after that date;

(h) The communication is not submitted within one year after the exhaustion of domestic remedies, except in cases where the author can demonstrate that it had not been possible to submit the communication within that time limit.

ARTICLE 8 TRANSMISSION OF THE COMMUNICATION

1. Unless the Committee considers a communication inadmissible without reference to the State party concerned, the Committee shall bring any communication submitted to it under the present Protocol confidentially to the attention of the State party concerned as soon as possible.

2. The State party shall submit to the Committee written explanations or statements clarifying the matter and the remedy, if any, that it may have provided. The State party shall submit its response as soon as possible and within six months.

ARTICLE 9 FRIENDLY SETTLEMENT

1. The Committee shall make available its good offices to the parties concerned with a view to reaching a friendly settlement of the matter on the basis of respect for the obligations set forth in the Convention and/or the Optional Protocols thereto.

2. An agreement on a friendly settlement reached under the auspices of the Committee closes consideration of the communication under the present Protocol.

ARTICLE 10 CONSIDERATION OF COMMUNICATIONS

1. The Committee shall consider communications received under the present Protocol as quickly as possible, in the light of all documentation submitted to it, provided that this documentation is transmitted to the parties concerned.

2. The Committee shall hold closed meetings when examining communications received under the present Protocol.
3. Where the Committee has requested interim measures, it shall expedite the consideration of the communication.
4. When examining communications alleging violations of economic, social or cultural rights, the Committee shall consider the reasonableness of the steps taken by the State party in accordance with article 4 of the Convention. In doing so, the Committee shall bear in mind that the State party may adopt a range of possible policy measures for the implementation of the economic, social and cultural rights in the Convention.
5. After examining a communication, the Committee shall, without delay, transmit its views on the communication, together with its recommendations, if any, to the parties concerned.

ARTICLE 11 FOLLOW-UP

1. The State party shall give due consideration to the views of the Committee, together with its recommendations, if any, and shall submit to the Committee a written response, including information on any action taken and envisaged in the light of the views and recommendations of the Committee. The State party shall submit its response as soon as possible and within six months.
2. The Committee may invite the State party to submit further information about any measures the State party has taken in response to its views or recommendations or implementation of a friendly settlement agreement, if any, including as deemed appropriate by the Committee, in the State party's subsequent reports under article 44 of the Convention, article 12 of the Optional Protocol to the Convention on the sale of children, child prostitution and child pornography or article 8 of the Optional Protocol to the Convention on the involvement of children in armed conflict, where applicable.

ARTICLE 12 INTER-STATE COMMUNICATIONS

1. A State party to the present Protocol may, at any time, declare that it recognizes the competence of the Committee to receive and consider communications in which a State party claims that another State party is not fulfilling its obligations under any of the following instruments to which the State is a party:
 - (a) The Convention;
 - (b) The Optional Protocol to the Convention on the sale of children, child prostitution and child pornography;
 - (c) The Optional Protocol to the Convention on the involvement of children in armed conflict.

2. The Committee shall not receive communications concerning a State party that has not made such a declaration or communications from a State party that has not made such a declaration.
3. The Committee shall make available its good offices to the States parties concerned with a view to a friendly solution of the matter on the basis of the respect for the obligations set forth in the Convention and the Optional Protocols thereto.
4. A declaration under paragraph 1 of the present article shall be deposited by the States parties with the Secretary-General of the United Nations, who shall transmit copies thereof to the other States parties. A declaration may be withdrawn at any time by notification to the Secretary-General. Such a withdrawal shall not prejudice the consideration of any matter that is the subject of a communication already transmitted under the present article; no further communications by any State party shall be received under the present article after the notification of withdrawal of the declaration has been received by the Secretary-General, unless the State party concerned has made a new declaration.

PART III INQUIRY PROCEDURE

ARTICLE 13 INQUIRY PROCEDURE FOR GRAVE OR SYSTEMATIC VIOLATIONS

1. If the Committee receives reliable information indicating grave or systematic violations by a State party of rights set forth in the Convention or in the Optional Protocols thereto on the sale of children, child prostitution and child pornography or on the involvement of children in armed conflict, the Committee shall invite the State party to cooperate in the examination of the information and, to this end, to submit observations without delay with regard to the information concerned.
2. Taking into account any observations that may have been submitted by the State party concerned, as well as any other reliable information available to it, the Committee may designate one or more of its members to conduct an inquiry and to report urgently to the Committee. Where warranted and with the consent of the State party, the inquiry may include a visit to its territory.
3. Such an inquiry shall be conducted confidentially, and the cooperation of the State party shall be sought at all stages of the proceedings.
4. After examining the findings of such an inquiry, the Committee shall transmit without delay these findings to the State party concerned, together with any comments and recommendations.
5. The State party concerned shall, as soon as possible and within six months of receiving the findings, comments and recommendations transmitted by the Committee, submit its observations to the Committee.
6. After such proceedings have been completed with regard to an inquiry made in accordance with paragraph 2 of the present article, the Committee may, after consultation with the State party concerned, decide to include a summary account of the results of the proceedings in its report provided for in article 16 of the present Protocol.

7. Each State party may, at the time of signature or ratification of the present Protocol or accession thereto, declare that it does not recognize the competence of the Committee provided for in the present article in respect of the rights set forth in some or all of the instruments listed in paragraph 1.

8. Any State party having made a declaration in accordance with paragraph 7 of the present article may, at any time, withdraw this declaration by notification to the Secretary-General of the United Nations.

ARTICLE 14

FOLLOW-UP TO THE INQUIRY PROCEDURE

1. The Committee may, if necessary, after the end of the period of six months referred to in article 13, paragraph 5, invite the State party concerned to inform it of the measures taken and envisaged in response to an inquiry conducted under article 13 of the present Protocol.

2. The Committee may invite the State party to submit further information about any measures that the State party has taken in response to an inquiry conducted under article 13, including as deemed appropriate by the Committee, in the State party's subsequent reports under article 44 of the Convention, article 12 of the Optional Protocol to the Convention on the sale of children, child prostitution and child pornography or article 8 of the Optional Protocol to the Convention on the involvement of children in armed conflict, where applicable.

PART IV

FINAL PROVISIONS

ARTICLE 15

INTERNATIONAL ASSISTANCE AND COOPERATION

1. The Committee may transmit, with the consent of the State party concerned, to United Nations specialized agencies, funds and programmes and other competent bodies its views or recommendations concerning communications and inquiries that indicate a need for technical advice or assistance, together with the State party's observations and suggestions, if any, on these views or recommendations.

2. The Committee may also bring to the attention of such bodies, with the consent of the State party concerned, any matter arising out of communications considered under the present Protocol that may assist them in deciding, each within its field of competence, on the advisability of international measures likely to contribute to assisting States parties in achieving progress in the implementation of the rights recognized in the Convention and/or the Optional Protocols thereto.

ARTICLE 16

REPORT TO THE GENERAL ASSEMBLY

The Committee shall include in its report submitted every two years to the General Assembly in accordance with article 44, paragraph 5, of the Convention a summary of its activities under the present Protocol.

ARTICLE 17
DISSEMINATION OF AND INFORMATION ON THE OPTIONAL PROTOCOL

Each State party undertakes to make widely known and to disseminate the present Protocol and to facilitate access to information about the views and recommendations of the Committee, in particular with regard to matters involving the State party, by appropriate and active means and in accessible formats to adults and children alike, including those with disabilities.

ARTICLE 18
SIGNATURE, RATIFICATION AND ACCESSION

1. The present Protocol is open for signature to any State that has signed, ratified or acceded to the Convention or either of the first two Optional Protocols thereto.
2. The present Protocol is subject to ratification by any State that has ratified or acceded to the Convention or either of the first two Optional Protocols thereto. Instruments of ratification shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.
3. The present Protocol shall be open to accession by any State that has ratified or acceded to the Convention or either of the first two Optional Protocols thereto.
4. Accession shall be effected by the deposit of an instrument of accession with the Secretary-General.

ARTICLE 19
ENTRY INTO FORCE

1. The present Protocol shall enter into force three months after the deposit of the tenth instrument of ratification or accession.
2. For each State ratifying the present Protocol or acceding to it after the deposit of the tenth instrument of ratification or instrument of accession, the present Protocol shall enter into force three months after the date of the deposit of its own instrument of ratification or accession.

ARTICLE 20
VIOLATIONS OCCURRING AFTER THE ENTRY INTO FORCE

1. The Committee shall have competence solely in respect of violations by the State party of any of the rights set forth in the Convention and/or the first two Optional Protocols thereto occurring after the entry into force of the present Protocol.

2. If a State becomes a party to the present Protocol after its entry into force, the obligations of that State vis-à-vis the Committee shall relate only to violations of the rights set forth in the Convention and/or the first two Optional Protocols thereto occurring after the entry into force of the present Protocol for the State concerned.

ARTICLE 21 AMENDMENTS

1. Any State party may propose an amendment to the present Protocol and submit it to the Secretary-General of the United Nations. The Secretary-General shall communicate any proposed amendments to States parties with a request to be notified whether they favour a meeting of States parties for the purpose of considering and deciding upon the proposals. In the event that, within four months of the date of such communication, at least one third of the States parties favour such a meeting, the Secretary-General shall convene the meeting under the auspices of the United Nations. Any amendment adopted by a majority of two thirds of the States parties present and voting shall be submitted by the Secretary-General to the General Assembly for approval and, thereafter, to all States parties for acceptance.

2. An amendment adopted and approved in accordance with paragraph 1 of the present article shall enter into force on the thirtieth day after the number of instruments of acceptance deposited reaches two thirds of the number of States parties at the date of adoption of the amendment. Thereafter, the amendment shall enter into force for any State party on the thirtieth day following the deposit of its own instrument of acceptance. An amendment shall be binding only on those States parties that have accepted it.

ARTICLE 22 DENUNCIATION

1. Any State party may denounce the present Protocol at any time by written notification to the Secretary-General of the United Nations. The denunciation shall take effect one year after the date of receipt of the notification by the Secretary-General.

2. Denunciation shall be without prejudice to the continued application of the provisions of the present Protocol to any communication submitted under articles 5 or 12 or any inquiry initiated under article 13 before the effective date of denunciation.

ARTICLE 23
DEPOSITARY AND NOTIFICATION BY THE SECRETARY-GENERAL

1. The Secretary-General of the United Nations shall be the depositary of the present Protocol.

2. The Secretary-General shall inform all States of:
 - (a) Signatures, ratifications and accessions under the present Protocol;
 - (b) The date of entry into force of the present Protocol and of any amendment thereto under article 21;
 - (c) Any denunciation under article 22 of the present Protocol.

ARTICLE 24
LANGUAGES

1. The present Protocol, of which the Arabic, Chinese, English, French, Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited in the archives of the United Nations.

2. The Secretary-General of the United Nations shall transmit certified copies of the present Protocol to all States.

ОПЦИОНИ ПРОТОКОЛ УЗ КОНВЕНЦИЈУ О ПРАВИМА ДЕТЕТА О ПОСТУПКУ ЗА ПРИТУЖБЕ

Државе уговорнице овог протокола,

Сматрајући да је, у складу са начелима прокламованим у Повељи Уједињених нација, признавање личног достојанства и једнакости и неотуђивих права свих припадника човечанства, основа слободе, правде и мира у свету,

Констатујући да државе уговорнице Конвенције о правима детета (у даљем тексту: Конвенција), признају у њој утврђена права сваког детета у њиховој надлежности без дискриминације било које врсте, без обзира на расу, боју коже, пол, језик, вероисповест, политичко или друго мишљење, национално, етничко или социјално порекло, имовинско стање, инвалидитет, рођење или други статус родитеља или законског старатеља детета,

Потврђујући универзалност, недељивост, међузависност и међуповезаност свих људских права и основних слобода,

Још једном потврђујући и статус детета као субјекта права и као људског бића са достојанством и развојним способностима,

Признајући да посебан и зависни статус детета може да им створи реалне тешкоће у проналажењу правних лекова за повреду својих права,

Сматрајући да ће овим Протоколом да се оснаже и употпуне национални и регионални механизми који омогућавају деци да се жале на повреду својих права,

Признајући да се приликом проналажења правних лекова за повреду права детета превасходно треба придржавати најбољег интереса детета и да при њиховом одређивању треба водити рачуна о потреби поступака који су на свим нивоима одговарајући за децу,

Подстичући државе уговорнице да развијају одговарајуће националне механизме како би омогућиле да дете чија су права повређена има приступ делотворним правним лековима на домаћем нивоу,

Подсећајући на значајну улогу коју могу да имају националне институције за људска права и друге релевантне специјализоване институције са мандатом да у том погледу унапређују и штите права детета,

Сматрајући да би било одговарајуће да се Комитету за права детета (у даљем тексту: Комитет), у циљу оснаживања и употпуњења националних механизма и још већег унапређења примене Конвенције и, где је примењиво, њених факултативних протокола о трговини децом, дечјој проституцији и дечјој порнографији и о учешћу деце у оружаним сукобима, омогући да врши функције предвиђене овим Протоколом,

Сагласиле су се о следећем:

ДЕО I ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

ЧЛАН 1.

НАДЛЕЖНОСТИ КОМИТЕТА ЗА ПРАВА ДЕТЕТА

1. Државе уговорнице овог протокола признају надлежност Комитета на начин предвиђен овим протоколом.
2. Комитет не може да врши своју надлежност у погледу државе уговорнице овог протокола о питањима у вези са повредом права утврђеним у неком инструменту којег чланица није потписница.
3. Комитет не може да прима притужбе ако се оне тичу чланице која није држава уговорница овог протокола.

ЧЛАН 2.

ОПШТА НАЧЕЛА НА КОЈИМА СЕ ЗАСНИВА ВРШЕЊЕ ФУНКЦИЈА КОМИТЕТА

У вршењу функција које су му пренете овим протоколом, Комитет је обавезан да поступа по начелима најбољег интереса детета. Осим тога, обавезан је да у обзир узима права и мишљење детета, мишљење детета којем се поклања дужна пажња у складу са узрастом и зрелошћу детета.

ЧЛАН 3.

ПОСЛОВНИК

1. Комитет је обавезан да усвоји Пословник по којем поступа у вршењу функција које су му пренете овим протоколом. Када то чини, Комитет је нарочито обавезан да у обзир узме члан 2. овог протокола да би обезбедио загарантованост поступака одговарајућих за дете.

2. Комитет је обавезан да у свој Пословник унесе мере заштите како би спречио манипулисање дететом оних који поступају у његово име и могао да одбије да испита притужбу за коју сматра да није у најбољем интересу детета.

ЧЛАН 4.

ЗАШТИТНЕ МЕРЕ

1. Држава уговорница је обавезна да предузме све одговарајуће мере да обезбеди да појединци у њеној надлежности не буду предмет повреде људских права, малтретирања и застрашивања као последице притужбе или сарадње са Комитетом предвиђеним овим протоколом.

2. Идентитет заинтересованих појединца или групе појединаца се не може откривати у јавности без њиховог изричитог пристанка.

ДЕО II

ПОСТУПАК ПО ПРИТУЖБИ

ЧЛАН 5.

ПРИТУЖБА ПОЈЕДИНЦА

1. Притужбу може да поднесе појединац или група појединаца или се она може поднети у име појединца или групе појединаца у надлежности државе уговорнице, који тврде да су жртве повреде права које је учинила држава уговорница а која су утврђена у неком од следећих инструмената којих је чланица потписница:

- (а) Конвенцији;
- (б) Факултативном протоколу уз Конвенцију о правима детета о трговини, дечјој проституцији и дечјој порнографији;
- (ц) Факултативном протоколу уз Конвенцију о правима детета о учешћу деце у оружаним сукобима.

2. Када се притужба подноси у име појединаца или групе појединаца, то се чини уз њихов пристанак, осим ако подносилац може да образложи поступање у њихово име без таквог пристанка.

ЧЛАН 6.

ПРИВРЕМЕНЕ МЕРЕ

1. Било када по пријему притужбе, а пре него што се о њој донесе одлука у меритуму, Комитет може да достави заинтересованој држави уговорници на хитно разматрање захтев да држава уговорница предузме привремене мере неопходне у изузетним околностима за избегавање наношења могуће ненадокнадиве штете жртви или жртвама навода о повреди права.

2. Када Комитет користи своје дискреционо право предвиђено ставом 1. овог члана, тиме се не подразумева да се оно односи на утврђивање прихватљивости или меритума притужбе.

ЧЛАН 7.

ПРИХВАТЉИВОСТ

Комитет сматра да је притужба неприхватљива када је:

- (а) анонимна;
- (б) није у писаној форми;
- (ц) представља злоупотребу права на подношење притужбе или није у складу са одредбама Конвенције, односно њених факултативних протокола;
- (д) исто питање је Комитет већ разматрао или је оно разматрано или се разматра у другом међународном истражном поступку или поступку за постизање поравнања;
- (е) нису исцрпљени сви расположиви домаћи правни лекови. То не може бити правило када се са применом правног лека неоправдано одуговлачи или се њиме највероватније неће постићи делотворна помоћ;
- (ф) притужба је очигледно неоснована или није довољно поткрепљена;
- (г) чињенице које су предмет притужбе су се десиле пре ступања овог протокола на снагу у држави уговорници, осим ако се оне нису наставиле после датума ступања на снагу;
- (х) притужба није поднета у року од годину дана од када су исцрпљени домаћи правни лекови, осим у случајевима када подносилац може да покаже да је није било могуће поднети у том року.

ЧЛАН 8.**ПРОСЛЕЂИВАЊЕ ПРИТУЖБЕ**

1. Осим ако Комитет сматра притужбу неприхватљивом без позивања на заинтересовану државу уговорницу, обавезан је да заинтересовану државу уговорницу на поверљив начин и што пре упозна са сваком притужбом поднесеном сагласно овом протоколу.

2. Држава уговорница је обавезна да Комитету поднесе писано објашњење или изјаву којима појашњава питање и евентуални правни лек који може да примени. Држава уговорница подноси свој одговор што пре, а најкасније у року од шест месеци.

ЧЛАН 9.**ПРИЈАТЕЉСКО ПОРАВЊАЊЕ**

1. Комитет ставља на располагање своје добре услуге заинтересованим странама са циљем да се питање реши постизањем пријатељског поравњања на основу обавеза утврђених у конвенцији, односно њеним факултативним протоколима.

2. Споразумом о пријатељском поравњању постигнутим под покровитељством Комитета престаје разматрање притужбе предвиђене овим протоколом.

ЧЛАН 10.**РАЗМАТРАЊЕ ПРИТУЖБЕ**

1. Комитет је обавезан да што пре узме у разматрање притужбе примљене сагласно овом протоколу, у светлу целокупне документације уз која је поднета, под условом да је документација прослеђена заинтересованим странама.

2. Када испитује притужбе примљене сагласно овом протоколу, Комитет одржава затворене седнице.

3. Када Комитет тражи примену привремених мера, обавезан је да убрза разматрање притужбе.

4. Када испитује притужбе са наводима о повреди економских, социјалних или културних права, Комитет је обавезан да размотри оправданост корака које је предузела уговорница у складу са чланом 4. Конвенције. Чинећи то, Комитет је обавезан да има на уму да уговорница може да усвоји низ могућих мера политике у циљу остваривања економских, социјалних и културних права из конвенције.

5. Пошто испита притужбу, Комитет је обавезан да заинтересованим странама без одлагања проследи своје мишљење о притужби, заједно са евентуалним препорукама.

ЧЛАН 11.

ПРАЋЕЊЕ

1. Држава уговорница је обавезна да са дужном пажњом размотри мишљење Комитета, заједно са евентуалним препорукама, и да Комитету достави писани одговор, укључујући информације о поступцима које је предузела или предвидела у светлу мишљења и препорука комитета. Држава уговорница је обавезна да свој одговор достави што пре а најкасније у року од шест месеци.

2. Комитет може да позове државу уговорницу да достави остале информације о мерама које је предузела у одговору на његово мишљење и препоруке или о евентуалном извршењу споразума о пријатељском поравнању, као и да га укључи на начин за који Комитет сматра да је одговарајуће у наредне извештаје државе уговорнице сагласно члану 44. Конвенције, члану 12. Факултативног протокола о трговини децом, дечијој проституцији и дечијој порнографији или члану 8. Факултативног протокола о учешћу деце у оружаним сукобима, где је примењиво.

ЧЛАН 12.

МЕЃУДРЖАВНА ПРИТУЖБА

1. Држава уговорница овог протокола може, у било ком тренутку, да изјави да признаје надлежност Комитета да прима и разматра притужбе у којима држава уговорница тврди да друга држава уговорница не извршава обавезе предвиђене следећим инструментима којих је чланица потписница:

- (а) Конвенције;
- (б) Факултативног протокола уз Конвенцију о правима детета о трговини децом, дечијој проституцији и дечијој порнографији;
- (ц) Факултативног протокола уз Конвенцију о правима детета о учешћу деце у оружаним сукобима.

2. Комитет не може да прими притужбе о држави уговорници која није дала такву изјаву или притужбе од државе уговорнице која није дала такву изјаву.

3. Комитет је обавезан да стави на располагање своје добре услуге заинтересованим државама уговорницама са циљем да се постигне пријатељско поравнање на основу поштовања обавеза утврђених у конвенцији и њеним факултативним протоколима.

4. Изјаву из става 1. овог члана државе уговорнице депонују код генералног секретара Уједињених нација који прослеђује њихове примерке другим државама уговорницама. Изјава се достављањем обавештења за генералног секретара може у било ком тренутку повући. Њеним повлачењем се у питање не доводи предмет притужбе која је већ прослеђена сагласно овом члану; пошто генерални секретар прими обавештење о повлачењу изјаве не могу се више примати притужбе држава уговорница, осим ако заинтересована држава уговорница није дала нову изјаву.

ДЕО III ИСТРАЖНИ ПОСТУПАК

ЧЛАН 13.

ИСТРАЖНИ ПОСТУПАК У СЛУЧАЈУ ТЕШКИХ ИЛИ СИСТЕМАТСКИХ ПОВРЕДА ПРАВА

1. Ако Комитет прими поуздану информацију у којој се указује да држава уговорница чини тешку или систематску повреду права утврђеног у Конвенцији или њеним Факултативним протоколима о трговини децом, дечијој проституцији и дечијој порнографији или о учешћу деце у оружаним сукобима, Комитет је обавезан да позове државу уговорницу да сарађује у испитивању информација и, у те сврхе, да без одлагања достави запажања у погледу датих информација.

2. Узимајући у обзир запажања које је заинтересована држава уговорница евентуално поднела, као и све друге поуздане информације које му могу бити доступне, Комитет може да именује једног или више својих чланова да спроведу истрагу и хитно известе Комитет. Где је оправдано и уз пристанак државе уговорнице, истрага може да обухвати и посету њеној територији.

3. Истрага се води на поверљив начин, и тражи се сарадња државе уговорнице у свим фазама поступка.

4. Пошто испита налазе истраге, Комитетт је обавезан да их без одлагања достави заинтересованој држави уговорници, заједно са свим коментарима и препорукама.

5. Заинтересована држава уговорница је обавезна да што пре, а најкасније у року од шест месеци од пријема налаза, коментара и препорука које јој је доставио Комитет, поднесе своја запажања Комитету.

6. Пошто се заврши поступак у погледу истраге предузете у складу са ставом 2. овог члана, може, након консултовања са заинтересованом државом уговорницом, да донесе одлуку да резиме резултата поступка унесе у свој извештај предвиђен чланом 16. овог протокола.

7. Држава уговорница може у било ком тренутку приликом потписивања или потврђивања овог протокола или приликом приступању протоколу, да изјави да не признаје надлежност Комитета предвиђену овим чланом у погледу права утврђених у неким или свим инструментима набројаним у ставу 1.

8. Држава уговорница која је дала изјаву у складу са ставом 7. овог члана може, у било ком тренутку, да повуче ову изјаву достављањем обавештења за генералног секретара Уједињених нација.

ЧЛАН 14.

ПРАЋЕЊЕ НАКОН ИСТРАЖНОГ ПОСТУПКА

1. Комитет може, ако је неопходно, по истеку периода од шест месеци на који се позива члан 13. став 5, да позове заинтересовану државу уговорницу да га обавести о мерама предузетим и предвиђеним у одговору на спроведену истрагу предвиђену чланом 13. овог протокола.

2. Комитет може да позове државу уговорницу да достави остале информације о мерама које је држава уговорница предузела у одговору на спроведену истрагу предвиђену чланом 13. овог протокола, као и да га укључи на начин за који Комитет сматра да је одговарајуће у наредне извештаје државе уговорнице сагласно члану 44. Конвенције, члану 12. Факултативног протокола о трговини децом, дечјој проституцији и дечјој порнографији или члану 8. Факултативног протокола о учешћу деце у оружаним сукобима, где је примењиво.

ДЕО IV ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

ЧЛАН 15.

МЕЂУНАРОДНА ПОМОЋ И САРАДЊА

1. Комитет може да проследи, уз пристанак заинтересоване државе уговорнице, специјализованим агенцијама, фондовима и програмима Уједињених нација и другим надлежним телима своје мишљење или препоруке о притужби и истрази наводећи потребу за пружањем стручног савета или помоћи, заједно са евентуалним запажањима и сугестијама државе уговорнице о мишљењу и препорукама Комитета.

2. Комитет може и да ова тела упозна, уз сагласност заинтересоване државе уговорнице, са свим питањима која проистичу из притужбе разматране сагласно овом протоколу, што може да им помогне да донесу одлуку, свако у својој надлежности, о могућој примени међународних мера које ће највероватније допринети да чланица којој се пружа помоћ постигне напредак у остваривању права утврђена у конвенцији, односно њеним факултативним протоколима.

ЧЛАН 16.

ИЗВЕШТАЈ ЗА ГЕНЕРАЛНУ СКУПШТИНУ

Извештај који Комитет сваке друге године подноси Генералној скупштини у складу са чланом 44. ставом 5. Конвенције мора да садржи резиме активности предвиђених овим протоколом.

ЧЛАН 17.**ДИСТРИБУЦИЈА ИНФОРМАЦИЈА О ОПЦИОНОМ ПРОТОКОЛУ**

Уговорница преузима обавезу да са овим протоколом упозна широку јавност и да га дистрибуира и да олакша приступ информацијама о мишљењу и препорукама Комитета, посебно у погледу питања која се тичу уговорнице, путем одговарајућих и активних средстава и у доступним форматима како за одрасле тако и за децу, укључујући оне са инвалидитетом.

ЧЛАН 18.**ПОТПИСИВАЊЕ, ПОТВРЂИВАЊЕ И ПРИСТУПАЊЕ**

1. Овај протокол може да потпише свака чланица која је потписала, потврдила, или приступила конвенцији или неком од њена два факултативна протокола.

2. Овај протокол подлеже обавези потврђивања од стране чланице која је потврдила или приступила конвенцији или неком од њена два факултативна протокола. Инструменти потврђивања се депонују код генералног секретара Уједињених нација.

3. Овом протоколу може да приступи чланица која је потврдила или приступила конвенцији или неким од њена два факултативна протокола.

4. Приступање је извршено депоновањем инструмента о приступању код Генералног секретара.

ЧЛАН 19.**СТУПАЊЕ НА СНАГУ**

1. Овај протокол ступа на снагу три месеца од депоновања десетог инструмента о потврђивању или приступању.

2. За чланицу која потврди или приступи овом протоколу после депоновања десетог инструмента о потврђивању или инструмента о приступању, овај протокол ступа на снагу три месеца од датума депоновања њеног инструмента о потврђивању или приступању.

ЧЛАН 20.**ПОВРЕДЕ ПРАВА ПОСЛЕ СТУПАЊА НА СНАГУ**

1. Комитет је искључиво надлежан за случајеве у којима чланица учини повреду права утврђеног у конвенцији, односно у прва два факултативна протокола уз конвенцију после ступања овог протокола на снагу.

2. Ако чланица постане потписница овог протокола после његовог ступања на снагу, обавезе чланице према Комитету могу да се тичу само повреде оног права која су утврђена у конвенцији, односно у прва два факултативна протокола уз конвенцију, која је учињена после ступања овог протокола на снагу у заинтересованој чланици.

ЧЛАН 21.**ИЗМЕНЕ**

1. Уговорница може да предложи измене овог протокола и да их поднесе генералном секретару Уједињених нација. Генерални секретар о свим предлозима измена обавештава уговорнице уз захтев да га обавесте да ли су за одржавање састанка уговорница за потребе разматрања и доношења одлуке о предлозима. У случају да се у периоду од четири месеца од датума обавештавања, најмање једна трећина уговорница изјасни у корист одржавања састанка, генерални секретар сазива састанак под покровитељством Уједињених нација. Измене које се усвоје присуством и гласовима двотрећинске већине уговорница генерални секретар подноси Генералној скупштини на усвајање, и потом, свим уговорницама на прихватање.

2. Измене које се усвоје и одобре у складу са ставом 1. овог члана ступају на снагу тридесетог дана пошто депоновани инструменти о прихватању достигну две трећине броја уговорница на дан усвајања измена. Након тога, измене ступају на снагу у чланици тридесети дан од депоновања њеног инструмента о прихватању. Измене су обавезујуће само за оне уговорнице које су их прихватиле.

ЧЛАН 22.**ОДРИЦАЊЕ**

1. Уговорница може у било ком тренутку да се одрекне овог протокола достављањем писаног обавештења за генералног секретара Уједињених нација. Одрицање ступа на снагу годину дана од датума пријема обавештења код генералног секретара.

2. Одрицање не утиче на наставак примене одредаба овог протокола на притужбу поднету сагласно члановима 5. или 12. или истраге покренуте сагласно члану 13. пре датума ступања одрицања на снагу.

ЧЛАН 23.

ДЕПОЗИТАР И ОБАВЕШТЕЊЕ ГЕНЕРАЛНОГ СЕКРЕТАРА

1. Генерални секретар Уједињених нација је депозитар овог протокола.
2. Генерални секретар обавештава све чланице о:
 - (а) потписивању, потврђивању и приступању предвиђеним овим протоколом;
 - (б) датуму ступања на снагу овог протокола и о његовим изменама сагласно члану 21;
 - (ц) одрицању предвиђеном чланом 22.

ЧЛАН 24.

ЈЕЗИЦИ

1. Овај протокол, од којег су верзије на арапском, кинеском, енглеском, француском, руском и шпанском подједнако веродостојне, депонује се у архив Уједињених нација.
2. Генерални секретар Уједињених нација доставља оверене примерке овог протокола свим чланицама.

Члан 3.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије – Међународни уговори”.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. УСТАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Уставни основ за доношење Закона о потврђивању Опционог протокола уз Конвенцију о правима детета о поступку за притужбе, садржан је у члану 99. став 1. тачка 4. Устава Републике Србије („Службени гласник РС”, бр. 98/06 и 115/21), којим је прописано да Народна скупштина потврђује међународне уговоре.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ПОТВРЂИВАЊЕ ОПЦИОНОГ ПРОТОКОЛА

Конвенција о правима детета усвојена је 20. новембра 1989. године Резолуцијом Генералне скупштине УН-а 44/25 и најратификованији је инструмент Уједињених нација у области људских права. Конвенцију је ратификовало 196 држава чланица Уједињених нација, односно само једна није, Сједињене америчке државе.

СФРЈ¹ је ратификовала *Конвенцију о правима детета* 1990. године („Службени лист СФРЈ - Међународни уговори”, број 15/90 и „Службени лист СРЈ”, бр. 4/96 и 2/97). По основу сукцесије од 2001. године наша држава је чланица Конвенције о правима детета („Службени лист СФРЈ - Међународни уговори“, број 15/90 и „Службени лист СРЈ”, бр. 4/96 и 2/97) и два протокола - *Факултативни протокол о продаји деце, децјој проституцији и децјој порнографији* и *Факултативни протокол о учешћу деце у оружаним сукобима* („Службени лист СРЈ - Међународни уговори”, број 7/02).

Опциони протокол уз Конвенцију о правима детета о поступку за притужбе усвојен Резолуцијом Генералне скупштине УН-а (А/РЕС/66/138) коју је конспонзорисала и Република Србија. Овај протокол је Република Србија потписала 28. фебруара 2012. године и тиме показала своју посвећеност заштити права деце у намери да овом међународноправном инструменту приступи у догледном периоду.

Опциони протокол уз Конвенцију о правима детета о поступку за притужбе потврдило 53, а потписало 54 државе чланице Уједињених нација. У региону су протокол потврдили: Словенија (2018); Босна и Херцеговина (2018); Хрватска (2017); Црна Гора (2013) и Албанија (2013).

Република Србије приликом потврђивања Опционог протокола неће давати изјаве, предвиђене у члану 12. које се односе на подношење међудржавних притужби и члан 13. које се односе истражни поступак.

Чланом 12. експлицитно је прописано да држава уговорница овог протокола може, у било ком тренутку, да изјави да признаје надлежност Комитета да прима и разматра притужбе у којима држава уговорница тврди да друга држава уговорница не извршава

¹ Социјалистичка-федеративна Република Југославија

обавезе предвиђене Конвенцијом и два потврђена опциона протокола, односно Комитет не може да прими притужбе о држави уговорници која није дала такву изјаву или притужбе од државе уговорнице која није дала такву изјаву.

Ову изјаву је до сада потписало 13 држава чланица УН-а, а од њих две из региона – Албанија и Словенија. Сматрамо да Република Србија не треба да призна надлежност Комитета да прима и разматра притужбе у којима држава уговорница тврди да друга држава уговорница не извршава обавезе, те стога не треба давати ову врсту изјаве.

Република Србије неће давати изјаву, у складу са чланом 12. Опционог протокола, која се односи на подношење међудржавних притужби.

Чланом 13. прописано је, уколико Комитет прими поуздану информацију у којој се указује да држава уговорница чини тешку или систематску повреду права утврђеног у Конвенцији или њеним опционим протоколима, обавезан је да позове државу уговорницу да сарађује у испитивању информација и, у те сврхе, да без одлагања достави запажања у погледу датих информација. Држава уговорница може у било ком тренутку приликом потписивања или потврђивања овог протокола или приликом приступању протоколу, да поднесе изјаву о непризнавању надлежности Комитета.

Изјаву на члан 13. дао је само Монако, од свих држава чланица које су потписале и приступиле Опционом протоколу. Као држава која има успостављен законски, стратешки, институционални систем за заштиту права детета сматрамо да ова врста изјаве није потребна.

Усвајање и ступање на снагу Опционог протокола уз Конвенцију о правима детета о поступку за притужбе представља велики корак напред у међународној заштити људских права и почетак процеса који жртвама кршења права може дати глас, и учинити државе одговорнијим у погледу њихове обавезе у складу са овим документом. По први пут од усвајања Универзалне декларације о људским правима 1948. године, може се рећи да се сва људска права могу третирати „на правичан и једнак начин, на истој основи”.²

У контексту система Уједињених нација за људска права, одређени опциони протоколи омогућавају појединцима или групама појединаца да подносе индивидуалне преставке или „комуникације”, телима којима је поверен надзор над применом међународних уговора о људским правима (уговорним телима-комитетима) када се утврди да је дошло до повреде права заштићених конкретним уговором. На овај начин, уговорна тела добијају квази-судску улогу, омогућава им се да обезбеде приступ правди на међународном нивоу.

Пет уговора Уједињених нација о људским правима, које је наша држава потврдила допуњена су опционим протоколима који уговорном телу Уједињених нација -

² Geneva Academy of International Humanitarian Law and Human Rights, July 2013.

комитету, који прати његову примену, омогућавају да прима индивидуалне представке/притужбе, а то су *Комитет за људска права, Комитет за економска, социјална и културна права, Комитет за елиминацију дискриминације жена, Комитет за права особа са инвалидитетом и Комитет за права детета*. Наша држава је потврдила опционе протоколе о поступку за притужбе Комитета за људска права, Комитета за елиминацију дискриминације жена, Комитета за права особа са инвалидитетом. Комитет за елиминацију расне дискриминације, Комитет против тортуре и Комитет за присилне нестанке, могу примати саопштења – притужбе путем факултативних изјава предвиђених као део одговарајућег споразума. Конвенције за чију примену су надлежна ова уговорна тела (Међународна конвенција о укидању свих облика расне дискриминације, Конвенција против тортуре и других сурових, нељудских и понижавајућих казни и поступака и Међународна конвенција о заштити свих лица од присилних нестанака), већ у свом тексту имају уграђене одредбе које се односе на поступак за притужбе и наша држава их је као такве потврдила.

Закон о потврђивању Опционог протокола уз Међународни пакт о економским социјалним и културним правима је усвојен на седници Народне скупштине одржаној 6. септембра 2023. године.

- Препоруке Комитета за права детета (CRC)

Одредбама Конвенције о правима детета утврђена су права и одређене мере за надзор у вези са њиховим поштовањем. У складу са одредбама члана 44. Конвенције о правима детета, Република Србија је прихватила обавезу да Комитету Уједињених нација за права детета подноси извештаје о предузетим мерама и постигнутим резултатима у обезбеђивању поштовања права признатих у Конвенцији. Иницијални извештај о примени Конвенције о правима детета за период 1992-2005. године усвојен је 9. маја 2008. године, а Комитет за права детета је извештај разматрао на свом 1326. и 1327. састанку 27. маја 2008. године у Женеви. Други и трећи периодични извештај усвојен је 7. маја 2015. године за период 2009. до 2015. године, а Комитет за права детета је извештај разматрао на 74. заседању Комитета за права детета у Женеви, 24. јануара 2017. године. Након разматрања извештаја, Комитет за права детета Уједињених нација усвојио је Закључна запажања у вези са Другим и трећим периодичним извештајем Републике Србије о примени Конвенције о правима детета, на свом 2193. састанку (CRC/C/SRB/CO/2-3), одржаном 3. фебруара 2017. године. У ставу 73. *Закључних запажања Комитет за права детета препоручује да држава чланица, у циљу даљег јачања остваривања права детета, потврди Опциони протокол уз Конвенцију о правима детета о поступку за притужбе.*

Четврти и пети периодични извештај усвојен је 19. маја 2022. године за период од 2017. до 2021. године. Разматрање овог извештаја се очекује крајем 2026. године. У току је припрема одговора на додатна питања Комитета за права детета, који требају бити достављени до 30. маја 2026. године. Очекује се изјашњавање пред Комитетом о испуњавању препоруке о потврђивању Опционог протокола.

- Препоруке Савета за људска права Уједињених нација у оквиру Универзалног периодичног прегледа (UPR)

Државна делегација је 10. маја 2023. године представила Савету за људска права Уједињених нација Извештај Републике Србије у оквиру Четвртог циклуса Универзалног периодичног прегледа. Након разматрања Извештаја, државе чланице су нашој држави упутиле укупно 256 препорука. Влада Републике Србије је 25. августа 2023. године усвојила Одговоре Републике Србије на препоруке држава чланица Уједињених нација, којима су прихваћене све препоруке које су односиле на потврђивање Опционог протокола уз Конвенцију о правима детета о поступку за притужбе. Средњорочни извештај о примени препорука које је Република Србија добила у оквиру Четвртог циклуса УПР-а, треба бити достављен у трећем кварталу 2026. године.

Према досадашњој пракси поступања механизма УН-а по индивидуалним представкама, покренути поступак пред Европским судом за људска права искључују поступање пред уговорним телима Уједињених нација. Подсећамо, Европски суд за људска права, у случају утврђеног кршења људских права, доноси пресуде којима се држави чланици Савета Европе изричу обавезујуће мере и рокови за поступање. За разлику од овог механизма, уговорна тела Уједињених нација доносе одлуке које нису обавезујуће, већ представљају препоруке државама чланицама УН-а о поступању, односно отклањању неправилности услед кршења права гарантованих одређеним међународним уговором.

Потврђивањем овог опционог протокола уз Конвенцију о правима детета Република Србија би добила већи кредибилитет као држава уговорница, која не само да спроводи препоруке механизма УН за људска права, већ реално унапређује и развија стандарде заштите људских права детета. Хармонизацијом прописа у оквиру процеса приступања Републике Србије Европској унији, реформским мерама и оснаживањем институција, укључујући спровођење реформе у области правосуђа, свим грађанима Републике Србије, укључујући децу, омогућена је превентивно деловање и ефикасније реаговање у заштити од кршења људских права. Заштита права детета је значајно унапређена и деловањем независних тела за заштиту људских права, Заштитника грађана и Повереника за заштиту равноправности. Институционалној заштити права детета доприноси и рад Одбора за права детета Народне скупштине Републике Србије.

Потврђивањем Протокола ствара се правни оквир који би деци у Републици Србији даје већу првну сигурност и могућност да се непосредно или путем заступника, у њихово име и уз њихову сагласност, обратe и Комитету за права детета, уколико сматрају да је дошло до повреде њихових права загарантованих Конвенцијом о правима детета (чији је сасавни део Факултативни протокол о учешћу деце у оружаним сукобима и Факултативни протоколо о продаји деце, дечијој проституцији и дечијој порнографији), под условом да су првенствено исцрпљена сва правна средства у домаћем правосуђу.

III. ОСНОВНИ ПРАВНИ ИНСТИТУТИ И ПОЈЕДИНАЧНА РЕШЕЊА

У преамбули се указује на то да су признавање урођеног достојанства и једнаких и неотуђивих права свих чланова људске заједнице гарантованих Повељом Уједињених нација темељ слободе, правде и мира у свету, као и да се Конвенцијом о правима детета сваком детету признају права без дискриминације било које врсте, а потврђујући универзалност, недељивост, међузависност и повезаност свих људских права и основних слобода и статуса детета као субјекта права и као људског бића са достојанством и способностима које се развијају.

У преамбули се, такође, указује да посебни и зависни статус деце може створити реалне потешкоће у тражењу правних лекова због кршења њихових права, а да би Опциони протокол уз Конвенцију о правима детета о поступку за притужбе, требало да ојача и допуни националне и регионалне механизме којима се деци омогућава да подносе притужбе због кршења њихових права. Упозорава се да најбољи интерес детета треба да буде примарни елемент који је потребно поштовати у тражењу правних лекова за кршење права детета, а који обухватају поступке који су прилагођени деци на свим нивоима.

Даље се, у преамбули, државе уговорнице подстичу да развију адекватне домаће механизме, којима би се омогућило да, дете чија су права прекршена има приступ ефективним правним лековима на нивоу државе. У овом делу се подсећа на значај и улогу националних институција за људска права.

Потврђивање Опционог протокола уз Конвенцију о правима детета о поступку за притужбе се предлаже ради ојачавања и допуњавања таквих домаћих механизма и ради даљег унапређења примене Конвенције о правима детета, и где је то примењиво, опционих протокола уз Конвенцију који се односе на продају деце, дечију проституцију и дечију порнографију и учешћу деце у оружаним сукобима.

Први део Опционог протокола уз Конвенцију о правима детета о поступку за притужбе прописује опште одредбе (чл. 1-4).

У члану 1. Опционог протокола у *погледу надлежности* прописано је да држава чланица Конвенције о правима детета која постане чланица овог протокола признаје надлежност Комитета да прима и разматра притужбе као што је прописано одредбама овог протокола и да ниједна представка неће бити примљена од стране Комитета ако је у питању држава која није чланица овог протокола.

Чланом 2. прописује се да ће се Комитет за права детета у вршењу функција које су му додељен овим протоколом бити обавезан да поступа по начелима *најбољег интереса детета*. Осим тога, обавезан је да узме у обзир права и мишљење детета уз поклањање дужне пажње узрасту и зрелости детета.

Чланом 3. прописује се *Пословник о раду* Комитета за права детета, у складу са вршењем функција које су му додељене овим протоколом, а којим ће вођени поступци бити прилагођени детету. Комитет ће у свој *Пословник о раду* унети заштитне мере, како би се спречило манипулисање дететом од стране оних који поступају у његово име и може одбити да испита било коју притужбу за који сматра да није у најбољем интересу детета.

Чланом 4. одређују се *заштитне мере*, како би се осигурало да појединци који су под њеном надлежношћу не буду предмет повреде људских права, злостављању или застрашивања као последице притужбе или сарадње са Комитетом у складу са овим протоколом. Даље се одређује да се идентитет било ког појединца или групе не сме откривати у јавности без њиховог изричитог пристанка.

Други део Опционог протокола односи се на поступак подношења и разматрања поднеска (чл. 5-12).

Чланом 5. Опционог протокола прописано је да се поднесци могу достављати од стране појединца или групе појединаца или у име појединца или групе појединаца, у оквиру надлежности државе чланице, који тврде да су жртве повреде права које је учинила држава уговорница, а која су гарантована Конвенцијом о правима детета и њеним Факултативним протоколом о продаји деце, дечијој проституцији и дечијој порнографији и Факултативним протоколом о учешћу деце у оружаним сукобима. Притужба, у име појединца или групе појединаца, доставља се уз њихов пристанак, осим ако подносилац може да образложи поступање у њихово име и без таквог пристанка.

У члану 6. говори се о *привременим мерама*. У било ком тренутку, по пријему притужбе пријема представке и пре доношења одлуке у меритуму, Комитет може доставити држави уговорници на хитно разматрање захтев за предузимање привремених мера које су неопходне у изузетним околностима ради избегавања наношења ненадокнадиве штете жртви или жртвама навода о повреди права, што не имплицира одлучивање о прихватљивости или меритума притужбе.

Одредбама члана 7. прописани су *услови за прихватљивост*, односно за одбијање притужбе од стране Комитета, као у случају да је анонимна, да није у писаној форми, када садржи злоупотребу права, или није у складу са одредбама конвенције или духом те конвенције, да је претходно већ разматрана, да нису исцрпљени сви расположиви домаћи правни лекови, да притужба није достављена у року од једне године након исцрпљења домаћих правних лекова, осим у случајевима где аутор може доказати да није било могуће притужбу доставити у датом временском року, да је очигледно неоснована или недовољно образложена, односно да су се чињенице које су предмет притужбе десиле пре ступања на снагу овог протокола за дату државу уговорницу, осим уколико су се наставиле након тог датума.

Одредбама члана 8. уређено је *прослеђивање притужбе* и прописано је да ће Комитет сваку притужбу која му је поднета на основу Протокола на поверљив начин проследити држави уговорници, осим када сматра исти неприхватљивом. Држава уговорница ће најкасније у року од шест месеци доставити Комитету писмено објашњење или изјаву у којој ће разјаснити питање и евентуални прави лек који може да примени.

У члану 9. предвиђа се *могућност пријатељског поравнања* о спорном питању на основу поштовања обавеза утврђених Конвенцијом, а постигнутим споразумом затвара се разматрање притужбе на основу овог протокола.

Одредбама члана 10. уређено је *разматрање притужбе*, у смислу да их Комитет разматра у најкраћем року, да одржава затворене седнице приликом разматрања, као и да ће да убрза поступак разматрања када су изречене привремене мере. Након разматрања, Комитет, без одлагања, заинтересованим странама прослеђује своје мишљење о притужби, заједно са евентуалним препорукама.

У члану 11. *Праћење*, разрађена је детаљно процедура у вези са разматрањем притужбе и подразумева обавезу државе говорнице да пажљиво размотри одлуку са мишљењем Комитета, заједно са евентуалним препорукама и да у року од шест месеци достави Комитету писани одговор, укључујући и информације о поступцима које је предузела или предвидела у светлу мишљења и препорука Комитета. Комитет може позвати државу уговорницу да достави додатне информације о мерама које је држава уговорница предузела као одговор на његово мишљење или евентуалне препоруке, укључујући и извештаје државе уговорнице које ће она поднети на основу чл. Конвенције, члана 12. Факултативног протокола о трговини децом, дечијој проституцији и дечијој порнографији и члана 8. Факултативног протокола о учешћу деце у оружаним сукобима.

Чланом 12. предвиђена је *међудржавна притужба*. Држава чланица овог протокола може, у било ком тренутку, изјавити да признаје надлежност Комитета да прима и разматра поднеске у којима нека држава чланица тврди да нека друга држава чланица не извршава своје обавезе, у складу са било којим од инструмената чија је она држава чланица (Конвенцијом о правима детета или факултативним протоколима уз Конвенцију о правима детета). Комитет неће разматрати притужбе које се тичу неке државе чланице која није дала такву изјаву или притужбе од државе чланице која није дала такву изјаву. Изјаву, државе чланице, депонују код генералног секретара Уједињених нација, који прослеђује њихове примерке другим државама уговорницама. Изјава се може повући у било којем тренутку обавештавањем генералног секретара.

Ову изјаву је до сада потписало 13 држава чланица УН-а, а од њих две из региона – Албанија и Словенија. Република Србија неће давати изјаву, у складу са чланом 12. Опционог протокола, која се односи на подношење међудржавних притужби.

Трећи део Опционог протокола односи се на истражни поступак (чл. 13. и 14).

Чланом 13. Опционог протокола, који се односи на истражни поступак у случају тешких или систематских повреда права, прописује се да уколико Комитет прими поуздане информације које указују на тешка или систематска кршења од стране неке државе уговорнице права установљена Конвенцијом о правима детета и пратећим факултативним протоколима, Комитет је обавезан да позове државу уговорницу да сарађује у испитивању информација, и те сврхе да без одлагања достави запажања у погледу датих информација информацијом. Узимајући у обзир запажања која је заинтересована држава уговорница, евентуално поднела, као и све друге поуздане информације, које могу бити доступне, Комитет може одредити једног или више својих чланова да спроведу истрагу и да хитно известе Комитет. Где је то оправдано и уз сагласност државе уговорнице, истрага може укључити и посету њеној територији. Таква истрага мора се обављати на поверљив начин,, а сарадња државе уговорнице ће се тражити у свим фазама поступка. Након утврђивања налаза истраге, Комитет је обавезан да их без одлагања достави држави уговорници, заједно са свим мишљењима и препорукама. Држава уговорница је обавезна да, у најкраћем року, а најдаље у року од шест месеци од пријема налаза, мишљења и препорука које је доставио Комитет, да достави свој одговор Комитету. Након завршетка таквог поступка у погледу истраге, Комитет може, након консултација са датом државом чланицом, одлучити у свој извештај у складу са препоруком Комитета уврсти кратак преглед резултата поступка.

Свака држава чланица може, приликом потписивања или потврђивања овог протокола изјавити да не признаје надлежност Комитета која је прописана овим чланом у погледу права утврђених у неким или свим инструментима набројаним у ставу 1. члана 13. Опционог протокола. Свака држава чланица која је дала ову изјаву може, у било којем тренутку, повући ову изјаву обавештавањем генералног секретара Уједињених нација.

Изјаву на члан 13. дао је, до сада само Монако. Република Србије неће давати изјаву, у складу са чланом 13. Опционог протокола, која се односи на истражни поступак .

У члану 14. описана је процедура *након истражног поступка*. Комитет може, ако је потребно, по истеку периода од шест месеци, на који се позива члан 13. став 5. да позове државу уговорницу да извести о мерама које су предузете и предвиђене као одговор на истрагу.

Четврти део Опционог протокола односи се на завршне одредбе (чл. 15-24).

Међународна помоћ и сарадња је регулисана чланом 15. Опционог протокола који предвиђа ову могућност уз сагласност државе уговорнице.

Извештај који Комитет подноси Генералној скупштини УН-а, сваке друге године предвиђен је чланом 16. Опционог протокола. Комитет ће у овај извештај укључити кратак преглед његових активности у оквиру овог протокола.

Дистрибуција информација, је у члану 17. прописана је као обавеза сваке државе да са овим опционим протоколом упозна јавност и да олакша приступ информацијама о мишљењима и препорукама Комитета, а посебно у погледу питања која се тичу државе уговорнице, путем одговарајућих и активних средстава и у доступним форматима за децу и одрасле, као и за особе са инвалидитетом.

Потписивање, потврђивање и приступање су регулисани чланом 18. Овај опциони протокол је отворен за потписивање свакој држави која је потписала, потврдила или приступила Конвенцији о правима детета или било којем од два факултативна протокола уз Конвенцију и може бити потврђен од стране сваке државе. Инструменти потврђивања се депонују код генералног секретара Уједињених нација. Такође, овом опционом протоколу може да приступи држава чланица која је потврдила или приступила Конвенцији или неким од њена два факултативна протокола. Приступање је извршено депоновањем инструмента о приступању код Генералног секретара Уједињених нација.

У члану 19. описани су услови за *ступање на снагу* овог инструмента. Опциони протокол ступа на снагу три месеца након депоновања десетог инструмента о потврђивању или приступању. За сваку државу чланицу која потврди или приступи овом протоколу након депоновања десетог инструмента о потврђивању или инструмента о приступању, овај протокол ступа на снагу три месеца након датума депоновања њеног инструмента о потврђивању или приступању.

Чланом 20. разрађена су питања *повреде права после ступања на снагу Опционог протокола*. Комитет има надлежност искуљчиво у погледу да држава уговорница учини повреду права утврђених у Конвенцији и/или у прва два факултативна протокола уз Конвенцију која настану након ступања на снагу овог опционог протокола. Уколико нека држава постане чланица овог протокола након његовог ступања на снагу, обавезе чланице према Комитету могу да се тичу само повреде оног права која су утврђена у Конвенцији или прва два факултативна протокола уз Конвенцију, која која је учињена после ступања на снагу овог протокола у заинтересованој држави чланици.

У члану 21. описани су услови за предлагање *измена* Опционог протокола, односно да свака држава чланица може предложити измене овог протокола и поднети их Генералном секретару Уједињених нација. Он их саопштава државама чланицама уз захтев за сагласност за одржавање састанка ради разматрања и доношења одлуке о предлозима. За састанак је потребна сагласност 1/3 држава чланица, а сваку измену и допуну усвојену од стране већине од 2/3 држава чланица које су присутне и гласају генерални секретар подноси Генералној скупштини ради одобрења, и након тога, свим државама чланицама ради прихватања. Измене које се усвоје и одобре у складу са

ставом 1. овог члана ступају на снагу тридесетог дана пошто депоновани инструменти о прихватању достигну две трећине броја уговорница на дан усвајања измена. Након тога, измене ступају на снагу у чланици тридесети дан од депоновања њеног инструмента о прихватању. Измене су обавезујуће само за оне уговорнице које су их прихватиле.

Чланом 22. омогућава се држави чланици *одрицање од Опционог протокола* у било ком тренутку писаним обавештењем Генералном секретару Уједињених нација. Одрицање ступа на снагу годину дана од датума пријема обавештења код Генералног секретара. Одрицање не утиче на наставак примене одредаба овог протокола на притужбу поднету сагласно члановима 5. или 12. или истраге покренуте у складу са чланом 13. пре датума ступања на одрицања на снагу.

У члану 23. одређено је да је Генерални секретар Уједињених нација *депозитар* овог протокола. Он обавештава све државе чланице о: потписивањима, потврђивањима и приступањима предвиђеним овим протоколом; датуму ступања на снагу и свим изменама, као и одрицању предвиђеним у члану 22.

У члану 24. одређени су *језици*, односно да је текст Опционог протокола на арапском, кинеском, енглеском, француском, руском и шпанском језику поднеднако веродостојан и да се депонују у архив Уједињених нација. Генерални секретар Уједињених нација доставља оверене примерке овог протокола свим чланицама.

IV. ПРОЦЕНА ПОТРЕБНИХ ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ЗА ИЗВРШАВАЊЕ ФАКУЛТАТИВНОГ ПРОТОКОЛА

За потврђивање Опционог протокола нису потребна финансијска средства из буџета Републике Србије. За реализацију Опционог протокола планирање и обезбеђивање средстава ће се вршити у складу са билансним могућностима буџета Републике Србије и лимитима одређеним од стране Министарства финансија.

Процес отклањања последица повреде права не мора увек нужно значити финансијски трошак за државу. Комитет првенствено тражи од државе уговорнице да поправи околности које су довеле до кршења права или предлаже циљеве и одговарајуће мере. То може укључивати предлагање општих приоритета како би се осигурало да је расподела ресурса у складу са обавезама државе чланице према Конвенцији, обезбеђење за угрожене и маргинализоване појединце и групе, непосредну заштиту од озбиљних претњи уживању права детета; кораке да се осигура недискриминација и учешће погођених група у изградњи и имплементацији законских и стратешких планских докумената, обезбеђивање приступа правди и делотворних домаћих правних лекова. Такође, Комитет може предложити, од случаја до случаја, низ мера које ће помоћи држави чланици да спроведе препоруке. У том контексту држава чланица задржава могућност усвајања сопствених алтернативних мера и успостављања механизма који би пратили и осигурали да држава чланица отклони повреду права.

Такође, Комитет је склонији да препоручи одржив процес за спровођење препоруке, а не намеће конкретне активности или решење држави чланици.³

Дужина поступка у Републици Србији по правним лековима, укључујући и редовне и ванредне правне лекове и уставну жалбу, чије исцрпљивање јесте нужна процесна претпоставка за подношење представке Комитету, траје извесно време. Такође, истичемо и чињеницу да је дужина поступка пред Комитетом од две до четири године, тако да у контексту програмског буџетирања евентуална финансијска средства не би оптеретила актуелни, као ни наредне буџетске циклус планове.

³ Geneva Academy of International Humanitarian Law and Human Rights, July 2013.